

Snelle steenloper

Het is bruin en het is weg voor je het goed kunt bekijken. Zo gaat het vaak in een hoekje achter mijn huis. Er liggen wat stenen en rommel en bij het verplaatsen van de stenen schiet hij weg naar een ander donker plekje waar ik hem niet meer te pakken krijg. De snelle steenloper is mij vaak te snel af.

Als je tegen een vogelaar zegt dat je een steenloper in je tuin hebt gezien, dan gelooft hij je vast niet. Een steenloper is een steltvogel die tijdens de trektijd langs kanalen en wateroevers te zien is. Het is vrijwel uitgesloten dat die zomaar in een stadstuin neerdaalt. Maar de steenloper in mijn tuin is geen vogel maar een duizendpoot. Om aan te geven dat het dier wel heel veel poten heeft, smijt de mens al gauw met termen als duizend en miljoen. De grotere donker- tot oranjebruine duizendpoten rondom huis hebben meestal 15 paar poten en totaal dus 'slechts' dertig. Met hun platte en brede lichaam kruipen ze makkelijk tussen stenen en in spleten. Het lange lijf is verdeeld in allemaal segmenten en aan ieder segment zit één paar poten. Deze worden van voren naar achteren steeds iets groter. Het laatste naar achteren gerichte stel lijkt meer op een staart.

Gewone steenloper (foto Henk Kuiper)

Helemaal aan de voorkant zitten op de kop twee dikke sprieten. Zulke gevoelige tasters zijn heel handig als je bijna altijd in het donker je eten moet zien te vinden. Steenlopers hebben wel twee kleine puntogen op de kop, maar daarmee zien ze niet veel; die zijn vooral om veranderingen in licht en donker op te merken. Die ogen werken goed, want ze zijn niet voor niets zo snel verdwenen als je wat hout of een steen optilt waarbij meteen een golf van licht op hen af komt.

Op de vochtige plekken waar de duizendpoot leeft, zitten ook vaak pissebedden, spinnen, wormen, slakken en springstaarten. De meeste van deze bewoners eten schimmels en allerlei rottend spul dat zich in zulke donkere hoekjes verzameld. Van de ongeveer 40 soorten Nederlandse duizendpoten zijn er die daarvan leven, maar de steenloper is toch echt een rover. Hij jaagt op de afvalopruimers, spinnetjes en kleine insectenlarven. Hij kan ze vangen door zijn hoge snelheid en steekt er zijn gifkaken in. De prooi sterft en met zijn kaken knipt hij het slachtoffer in stukken en eet het verder op.

Zo'n eetgedrag vindt de mens vaak gruwelijk, dit in tegenstelling tot het liefdevolle gedrag van de vrouwtjes van bepaalde duizendpootsoorten die de bevruchte eieren verzorgen. Het mannetje maakt een klein spinsel met daarin zijn spermapakketje en laat dat achter. Het vrouwtje ruikt dat, neemt het pakketje op en brengt het zelf naar haar geslachtsorgaan. Na de bevruchting worden de eitjes in kleine groepjes in de grond gelegd. Soms is er dan nog nazorg, waarbij zij de eieren bewaakt en schoonlikt, omdat er in een vochtige omgeving nogal snel schimmel op kan komen.

De jonge steenloper die uiteindelijk uit het ei kruipt, heeft nog maar een stuk of vijf paar poten. Als het beestje groeit, moet hij regelmatig vervellen omdat zijn huid te klein wordt. Na zo'n vervelling komt er vaak weer één segment met twee poten bij. Zo groeit hij door tot 15 paar en een lengte van 3 centimeter. De weg naar volwassenheid kan wel twee jaar duren.

Een snel wegkruipende steenloper in de tuin is voor velen een onprettige verrassende ervaring. Anders blijkt het binnenshuis te zijn, want in menig huishouden of kantoor wordt er smachtend geroepen om de hulp van een duizendpoot. Misschien dat de waardering nu ook overslaat naar onze buitenkruipers.

Rob Vereijken
oktober 2021